

APUA SINUN AVULLASI

Senioritoiminnan linjaus

Suomen Punainen Risti
2008

SISÄLTÖ

Senioritoiminnan linjaus	2
Johdanto	4
Linjauksen tavoite	5
Ikääntyvä Punaisessa Ristissä	6
Seniorit voimavara vapaaehtoistoiminnassa	7
Vanhus palvelujen saajana	8
Punainen Risti vaikuttajana	9

SENIORITOIMINNAN LINJAUS

Suomen Punaisen Ristin pääsihteeri nimitti keväällä 2002 työryhmän tekemään ehdotuksen Suomen Punaisen Ristin vanhustoiminnan linjaukseksi. Työryhmän määräaika oli syyskuun 2002 loppuun.

Työryhmä päätyi vanhustoiminnan linjauksen sijasta käyttämään otsikkoa senioritoiminnan linjaus. Näin siksi, että harva varhais- tai vanhuuseläkkeelle jäänyt samaistuu vanhukseksi. Seniori termi on neutraalein omatoimisille palkkatyön jättäneille kansalaisille. Tämä ei poista lisääntyvän vanhusväestön kasvavan tuen ja huomion tarvetta. Linjauksen sisällä käytetään soveltuvien kohdina sanoja vanhus, ikääntyvä, ikäihminen ja seniori.

SPR:n Haminan yleiskokouksessa v. 1999 vanhustyön kehittäminen asetettiin järjestön painopisteeksi. Vuosina 1999-2001 toteutetun vanhustyön kehittämisprojektin kautta havaittiin uudenlaisia auttamis- ja toimintatarpeita. Suomen Punaisen Ristin tarjoamalla vapaaehtoistoiminnalla on tärkeä rooli ikäihmisten hyvinvoinnin ja vapaaehtoispalvelujen riittävyyden turvaamisessa. Suomen Punaisen Ristin senioritoiminnan linjaus on tarkoitettu koko järjestölle.

JOHDANTO

Väestön ikääntymisen vuoksi yhteiskuntamme on merkittävien muutosten edessä.

Ikääntyvät ovat aikaisempaa koulutetumpia, vaativampia ja aktiivisempia teknistyneen yhteiskunnan jäseniä. Ikäihmisten terveys ja toimintakyky säilyvät hyvinä nykyistä vanhemmalle iälle. Suurin osa asuu kotona, elää itsenäistä elämää ja tarvitsee normaalien lähipalvelujen lisäksi vain satunnaisesti tai suhteellisen vähän ulkopuolista apua tai palveluita. Laitoksissa ja palvelutaloissa asuvat vain paljon hoitoa tarvitsevat vanhimmat ja sairaimmat vanhukset.

Väestön vanhetessa yksin asuvien ikääntyneiden määrä lisääntyy ja valtaosa heistä on naisia. Alueelliset erot kasvavat ja syrjäseuduilla asuvat ikäihmiset ovat palvelujen tarjonnan suhteen asutuskeskuksissa asuvia huonommassa asemassa. Työeläkkeen saajat ovat tulevaisuudessa suurin eläkeläisryhmä, mutta osa ikäihmisistä elää edelleen kansaneläkkeen varassa. Ikääntyvässä väestössä korostuukin entistä selkeämmin kahtiajakautuminen hyvä- ja huono-osaisiin.

Tulevaisuuden senioripolitiikka perustuu uudenlaiseen kumppanuuteen, jossa julkinen sektori, kansalaistoiminta sekä yksityiset tahot jakavat asiantuntemuksensa ja yhdistävät voimavaransa hyvän vanhuuden turvaamiseksi ikäihmisille. Kunnilla on edelleen päävastuu palvelujen järjestämisestä. Punaisen Ristin toiminta perustuu vapaaehtoistoiminnan vahvistamiseen paikallistasolla. Tärkeää on, että julkinen sektori tunnustaa nykyistä paremmin kolmannen sektorin merkityksen ja turvaa sen toimintaedellytykset.

Punaisen Ristin tavoitteena on tukea haavoittuvassa asemassa olevia ikäihmisiä vahvistamalla vapaaehtoistoimintaa ja lisäämällä ihmisten keskinäistä vapaaehtoisuuteen perustuvaa auttamiskulttuuria. Vapaaehtoistoiminta nähdään ikäihmistyössä ihmisten välisenä vastavuoroisuutena, jonka tärkeänä päämääränä on myös osallistumismahdollisuuksien ja omatoimisuuden edistäminen sekä ikäihmisten terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen. Punaisella Ristillä ja omaehtoisella kansalaistoiminnalla on kasvava rooli ehkäisevässä ja elämänlaatua parantavassa ikäihmistyössä. Tässä tehtävässä Punaisen Ristin osastot ovat keskeisessä asemassa.

LINJAUKSEN TAVOITE

Suomen Punaisen Ristin senioritoiminnan linjauksen tavoitteena on määritellä Punaisen Ristin toiminnan tavoitteet ja painopisteet ikäihmisten kanssa tehtävässä vapaaehtoistyössä.

Linjauksen avulla SPR;

- selkiyttää järjestön roolin ikäihmis- ja vanhustyössä.
- määrittää SPR:n ikäihmisille kohdentamat vapaaehtoispalvelut ja niiden painopisteet
- kehittää toimintatapoja, joilla aktiiviset, eläkkeelle siirtyvät ihmiset saadaan entistä enemmän osallistumaan järjestön vapaaehtoistoimintaan ja heidän asiantuntemustaan ja elämäkokemustaan voidaan hyödyntää.
- lisää eri-ikäisten vapaaehtoisten mahdollisuuksia toimia iäkkäiden ja sairaiden vanhusten apuna ja tukena.
- minimoi alueellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden ikäihmisille aiheuttamia haittoja.

Linjausta toteutetaan järjestön kaikilla tasoilla tehtävien konkreettisten toimintasuunnitelmien pohjalta.

IKÄÄNTYVÄ PUNAISESSA RISTISSÄ

Punainen Risti on humanitaarinen kansalaisjärjestö, joka tarjoaa toiminta- ja auttamismahdollisuuden kaikille siitä kiinnostuneille toimijoiden tarpeet ja mahdollisuudet huomioon ottaen. Punainen Risti kunnioittaa sekä arvostaa ikääntyviä jäseniään ja vapaaehtoisiaan. Vapaaehtoistyössä toimivien eri-ikäisten, jäsenten ja järjestön eri toimialojen yhteistoiminnalla vahvistetaan sukupolvien ketjua ja rakennetaan siltaa eri väestöryhmien välille.

Jokaiselle ikääntyneelle on muodostunut näkemys tekijöistä, jotka edistävät hänen hyvinvointiaan ja elämänlaatuaan. Punaisen Ristin toiminnassa kuunnellaan seniorien näkemyksiä ja otetaan huomioon ikääntyvän elämäkokemus, elämänhistoria ja yksilöllisyys.

Punaisessa Ristissä seniorikansalaiset ovat aktiivisia toimijoita, voimavara sekä elämänviisauden ja -kokemuksen lähde. Seniorien asiantuntemuksesta ja monipuolisesta kokemuksesta on hyötyä vertais- ja oma-apuryhmissä ja muussa järjestön toiminnassa. Järjestötoiminta on myös voimavara ja monelle elintärkeä elämäntapa, henkireikä, joka antaa sisältöä arkeen ja vahvistaa useiden ikäihmisten kaipaamaa yhteisöllisyyttä.

Ikääntyvä voi olla sekä avuntarvitsijan että auttajan roolissa. Avuntarvitsijasta voi myös tulla auttaja.

Ikääntyvä väestö on monikulttuurinen väestöryhmä, jolla on erilaisia kulttuurisia tarpeita. Punaisen Ristin vapaaehtoistoiminnassa kunnioitetaan eri kulttuureista tulevien ikäihmisten vakaumusta ja arvomaailmaa. Kaikki ikäihmiset ovat tasavertaisia sekä palvelujen saajina että vapaaehtoistoiminnan voimavarana.

Punainen Risti ottaa ikäihmiset huomioon voimavarana katastrofitilanteissa. Yksilöä tai yhteisöä koskevissa katastrofitilanteissa, ikäihmisten rooli korostuu selviytymistapojen ja perinteiden siirtäjänä ”yhteisöllisenä muistina”. Sosiaalisessa muutoksessa ja kriisitilanteissa ikäihmiset ovat mukana jakamassa vastuuta yhteisön selviämisestä.

SENIORIT VOIMAVARA VAPAAEHTOISTOIMINNASSA

Ikäihmisten säilyminen hyväkuntoisina, harrastavina ja aktiivisina eläkeläisinä entistä pidempään on mahdollisuus Punaiselle Ristille.

Vanheneminen on yksi ihmisen elämänvaihe. Se on mahdollisuus rikkaaseen kokemi- seen ja uuden oppimiseen. Ikäihmisten hyvinvointiin liittyy myös henkisten tarpeiden tyydyttäminen. Seniorit toimivatkin aktiivisesti yhteiskunnallisina vaikuttajina. Aktiivi- set seniorit haluavat olla osa sosiaalista yhteisöä ja osallistua uudennlaisilla menette- lytavoilla. Eläkkeelle siirtyvillä on aikaa ja resursseja käyttää voimavarojaan ja taito- jaan myös vapaaehtoistoiminnassa. Suuret ikäluokat ovat tulevaisuuden voimavara vapaaehtoistyössä.

Eläkkeelle siirrytään nykyisin usein ennen yleistä vanhuuseläkeikää, mutta tulevai- suudessa eläkeikä nousee. Työkeskeisessä maailmassa eläkkeelle siirtyminen ei vält- tämättä tapahdu kaikkien kohdalla kivutta. Osaaminen säilyy eläkkeelläkin ja ammat- titaitoa saatetaan olla halukkaita hyödyntämään myös vapaaehtoistoiminnan tukena.

Punainen Risti tarjoaa eläkkeelle siirtyville mielekästä vapaaehtoistoimintaa sekä hyödyntää eläkeläisten ammatillista osaamista ja elämäkokemusta. Punainen Risti etsii ja kehittää toimintamuotoja, jotka tarjoavat toiminta- ja vaikutuskanavia uusille eläkepolville. Punainen Risti voi vapaaehtoistoiminnan ohella tarjota senioreille heitä kiinnostavaa harrastustoimintaa.

Punainen Risti tarjoaa vapaaehtoistoiminnassa mukana oleville ikäihmisille koulutus- ta, tukea, ohjausta sekä positiivista palautetta toiminnasta. Punaisessa Ristissä on ikäihmisille myös ajallisesti ja toiminnallisesti selvästi rajattuja vapaaehtoistehtäviä.

VANHUS PALVELUJEN SAAJANA

Ikäihmiset eivät muodosta yhtenäistä sosiaalista ryhmää vaan ikä, sosiaalinen asema, asuinalue ja sosiaalisten verkostojen niukkuus synnyttävät erilaisia tarpeita.

Erityistä tukea tarvitsevat yksin kotona asuvat vanhukset, jotka eivät ole minkään virallisen tai epävirallisen tuen piirissä. Etsivä vanhustyö, ts. virallisen ja epävirallisen tuen ulkopuolelle jäävien ja apua tarvitsevien vanhusten löytäminen on tärkeää ja edellyttää aktiivista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden paikallistoimijoiden kanssa.

Alueelliset erot kasvavat voimakkaasti Suomessa. Harvaanasutuilla alueilla kuntien ylläpitämä palveluverkosto heikkenee ja suurissa kaupungeissa avuntarvitsijoita voi olla vaikea löytää. Punainen Risti uudistaa osastojensa työtä antamalla vapaaehtoisilleen ohjausta ja valmennusta niin, että paikalliset tarpeet tulevat tarkasti huomioonotetuksi.

Punainen Risti on osa monipuolista auttajaverkostoa, jolla tuetaan ikäihmisten itsenäistä suoriutumista. Vaikka ikääntyvien toimintakyky säilyisikin hyvänä vuosien karttuessa, tulee ikääntymisen myötä palveluista yhä tärkeämpiä.

Monien ikäihmisten perusturvallisuutta rasittaa yksinäisyyden tunne, sosiaalisen tuen puute ja toisten avun varaan joutumisen pelko. Vapaaehtoistuen avulla voidaan ratkaisevasti tukea ikäihmisen arkipäivän selviytymistä.

Erityistä huomiota kiinnitetään ikäihmisiin, joilla on heikot sosiaaliset tukiverkostot. Tavoitteena on ehkäistä huono-osaisten ikääntyneiden ihmisten syrjäytyminen. Punaisen Ristin osastojen kautta voidaan tukea oma-apu- ja vertaisryhmätoimintaa, joka vahvistaa ikäihmisten omaa selviytymistä ja keskinäistä verkottumista. Omaishoitajat ja sairasta omaista kotona hoitavat ikäihmiset tarvitsevat paitsi ammatillista tukea myös vapaaehtoisten ja samassa tilanteessa olevien ihmisten tukea.

Verkottuminen ja yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa vahvistaa Punaisen Ristin mahdollisuuksia tuottaa ammatillisia palveluja täydentäviä vapaaehtoispalveluja. Vapaaehtoiset voivat toimia sekä Punaisen Ristin omien että muiden ammatillisten sosiaali- ja terveyspalveluiden rinnalla ja tukea ikäihmisten hyvinvointia tarjoamalla apua, tukea ja läsnäoloa.

Voimakas muuttoliike kasvukeskuksiin vähentää väkeä pieniltä paikkakunnilta. Aktiivisimpia muuttajia ovat nuoret. Myös Punaisen Ristin osastot menettävät vapaaehtoisiaan ja erityisesti nuorten osuus vapaaehtoistoiminnassa vähenee. Osastojen seudullinen yhteistyö korostuu entisestään. Useiden osastojen vapaaehtoiset voivat yhteistyöllään varmistaa erityisesti haja-asutusalueilla asuvien vanhusten avun saannin.

PUNAINEN RISTI VAIKUTTAJANA

Punainen Risti toimii ikääntyvien kansalaisten puolesta. Kaikille ikääntyville on taatava arvokkaan ja inhimillisen elämän edellytykset. Valtakunnallisesti kattavat ja laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kaikkien oikeuksia.

Punainen Risti vaikuttaa paikallisten ja alueellisten vanhus- ja senioristrategioiden syntymiseen. Järjestö osallistuu aktiivisesti paikallistasolla ikäihmisten hyvinvointia tukeviin verkostoihin ja hankkeisiin.

Järjestö nostaa esiin syrjäytymiseen ja alueelliseen eriarvoisuuteen liittyviä palvelutarpeita. Koko järjestössä on oltava rohkeutta havaita ikäihmisten elämäntilanne ja ottaa kantaa ikäihmisten hyvinvointiin ja palveluihin liittyviin asioihin.

Punainen Risti korostaa ikäihmisten oikeutta täysipainoiseen elämään. Tavoitteena on ikäihmisten tarpeisiin vastaavan vapaaehtoistoiminta- ja palvelukulttuurin vahvistaminen.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeää myös senioreille. Punainen Risti tarjoaa ikäihmisille vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuden järjestön toiminnassa.

